

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه نحوه واگذاری اموال، تأسیسات، ماشین آلات و هرگونه مالکیت
مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب»

مقدمه

شرکت‌های آب و فاضلاب به موجب «قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب» مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۶ مجلس شورای اسلامی، به منظور ایجاد و بهره‌برداری از تأسیسات مربوط به توزیع آب شهری و همچنین جمع‌آوری و انتقال و تصفیه فاضلاب شهرها در داخل محدوده قانونی شهرها، توسط وزارت نیرو تشکیل شده‌اند. در سال ۱۳۷۴ نیز شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی به موجب «قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی» با ماهیت دولتی تشکیل شده و وظیفه نگهداری، بهره‌برداری، توسعه، بازسازی، مرمت و ایجاد تأسیسات مربوط به تأمین آب آشامیدنی روستاها اعم از تصفیه‌خانه، خطوط انتقال، مخازن، سیستم‌های کنترل و دفع بهداشتی فاضلاب را عهده‌دار شدند. براساس مفاد بند «الف» ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم و نیز بند «ن» ماده (۷) قانون برنامه چهارم توسعه، امکان واگذاری مجموعه تأسیسات و دارایی‌های مرتبط با تأمین آب و همچنین جمع‌آوری و دفع فاضلاب به شرکت‌های آب و فاضلاب فراهم شده و این واگذاری‌ها طی سال‌های اجرای برنامه سوم و چهارم توسعه به موجب این قوانین، انجام می‌شده است. با اتمام زمان اجرای برنامه چهارم توسعه و عدم وجود قانون مشخص در این خصوص، وضعیت قطعی مالکیت دارایی‌های یاد شده و حساب اموال و دارایی‌های شرکت‌های مذکور نیز با مشکلاتی مواجه شده است. جهت رفع این مشکلات لایحه «نحوه واگذاری اموال، تأسیسات، ماشین آلات و هرگونه مالکیت مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب» در تاریخ ۱۳۹۷/۱۲/۲۰ تقدیم مجلس شورای اسلامی شده که پس از بررسی در کمیسیون‌های فرعی، متن این لایحه در کمیسیون انرژی، به‌عنوان کمیسیون اصلی، اصلاح و نهایی شده است. متن ماده‌واحد تصویب شده در این کمیسیون در ادامه آورده شده است.

متن اصلی لایحه

عنوان لایحه: نحوه واگذاری اموال، تأسیسات، ماشین آلات و هرگونه مالکیت مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب
ماده واحد - به دولت اجازه داده می‌شود مالکیت اموال، تأسیسات، ماشین آلات و هرگونه مالکیت مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب را که قبل یا بعد از تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب ایجاد شده و در اختیار و تصرف آنها قرار گرفته است یا خواهد گرفت، به شرکت‌های مذکور واگذار کند. در این موارد شرکت‌های آب و فاضلاب به‌عنوان

مخصوص صحن علنی

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۱۰

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت مطالعات

زیربنایی

سایر معاونت‌ها:

مطالعات برنامه و

بخش عمومی

مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۵۰۱۷۴۷۰

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱/۲۳

دستگاه‌های بهره‌بردار تلقی می‌شوند و مواد (۳۲) و (۳۳) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن در مورد آنها قابل اجراست. ارزش اموال و دارایی‌های ایجاد شده از محل طرح‌های عمرانی غیرانتفاعی و مبلغ حاصل از اجرای ماده (۳۳) قانون مذکور در مورد طرح‌های عمرانی انتفاعی که پس از خاتمه طرح به دستگاه مسئول بهره‌برداری منتقل می‌شود، از پرداخت مالیات معاف است و معادل ارزش آنها و مبالغ حاصل به حساب اندوخته سرمایه‌ای شرکت مربوط منظور می‌شود.

متن لایحه پس از اصلاحات کمیسیون انرژی

عنوان لایحه: واگذاری مالکیت مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب

ماده واحده - به دولت اجازه داده می‌شود مالکیت اموال، تأسیسات، ماشین‌آلات و هرگونه مایملک مربوط به تأسیسات آب و فاضلاب را که از متولیان قبلی تأمین و توزیع آب در اختیار و تصرف شرکت‌های آب و فاضلاب استانی قرار گرفته یا خواهد گرفت، به این شرکت‌ها واگذار کند. در این موارد شرکت‌های آب و فاضلاب استانی به‌عنوان دستگاه بهره‌بردار تلقی می‌شوند و مواد (۳۲) و (۳۳) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن در مورد آنها قابل اجراست. ارزش اموال و دارایی‌های انتقال یافته به شرکت‌های آب و فاضلاب استانی از متولیان قبلی و همچنین از محل طرح‌های عمرانی غیرانتفاعی و نیز مبلغ حاصل از اجرای ماده (۳۳) قانون مذکور در مورد طرح‌های عمرانی انتفاعی که به شرکت‌های آب و فاضلاب استانی منتقل شده یا می‌شود، مالیات آنها با نرخ صفر محاسبه می‌شود و معادل ارزش آنها به حساب اندوخته سرمایه‌ای شرکت مربوط منظور می‌شود و قابل تقسیم بین صاحبان سهام نیست. در صورتی که بخشی از اموال و تأسیسات مذکور رفع نیاز گردد و توسط شرکت مربوط به فروش رسد معادل ارزش فروش باید صرف ایجاد تأسیسات جدید شود. آیین‌نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف سه (۳) ماه پس از تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن با پیشنهاد وزارت نیرو به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

اظهار نظر کارشناسی

نکات قابل توجه در این لایحه به شرح زیر است:

۱. موضوع این لایحه مربوط به مالکیت تأسیسات آب و فاضلاب بوده و در بند «ن» ماده (۷) قانون برنامه چهارم توسعه و مضمون آن در بند «الف» ماده (۱۳۳) قانون برنامه سوم توسعه درج شده است و این واگذاری‌ها در سال‌های اجرای برنامه‌های سوم و چهارم توسعه انجام می‌شده که با حذف این موضوع در قوانین بعدی، مشکلاتی در این زمینه ایجاد شده است. همچنین واگذاری مالکیت اموال و دارایی‌هایی که پس از اجرای طرح‌های عمرانی انتفاعی به‌وجود می‌آید به حساب اموال و دارایی دستگاه مسئول بهره‌برداری طرح در ماده (۴۰) قانون برنامه و بودجه کشور، مصوب سال ۱۳۵۱ نیز قید شده است.
۲. اموال و دارایی‌هایی که براساس مفاد این لایحه مشمول نقل و انتقال می‌شوند شامل دو مورد است: اموال و دارایی‌های مربوط به شرکت‌های آب و فاضلاب روستایی که با تبدیل شدن روستاها به شهر باید تبدیل به شرکت‌های آب و فاضلاب شهری شوند و اموال و دارایی‌های مربوط به شرکت‌های سهامی آب منطقه‌ای که پس از انجام و اتمام طرح‌های عمرانی به‌وجود می‌آیند.
۳. اصلاحات انجام شده در متن لایحه توسط کمیسیون انرژی در جهت رفع ایرادات موجود در متن اصلی لایحه بوده و مورد تأیید است.

۴. یکی از نکات قابل توجه در لایحه پیشنهادی مسئله مالیات می‌باشد که واگذاری اموال و دارایی‌ها به شرکت بهره‌بردار را منتفی ساخته است. با توجه به اینکه کمتر از ۵۰ درصد سهام شرکت‌های آب و فاضلاب متعلق به شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور (سهام دولت)، کمتر از ۵۰ درصد سهام مربوط به شهرداری‌ها (غیردولتی) و ۱ الی ۱۰ درصد سهام متعلق به سایر شرکت‌های غیردولتی است، این شرکت‌ها از منظر قانون غیردولتی بوده و لذا به هنگام واگذاری مالکیت، سازمان امور مالیاتی متقاضی اخذ مالیات از آنها خواهد بود. این موضوع سبب توقف واگذاری مالکیت املاک، تأسیسات، ماشین‌آلات و غیره شده و ظاهراً شرکت‌های آب و فاضلاب را در حسابرسی سالیانه با مشکل مواجه نموده است. در اصلاحات انجام شده در کمیسیون انرژی نیز مشکل مالیات مربوط به اموال و دارایی‌های این شرکت‌ها رفع نشده است. تأکید می‌شود که پیش‌بینی معافیت از پرداخت مالیات، مغایر بند «الف» ماده (۶) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ است و تصویب آن، نیاز به رأی دوسوم نمایندگان دارد.

۵. استناد به ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱ با توجه به آرای تفسیری شورای نگهبان می‌تواند با ایراد شرعی این شورا مواجه شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود متن ارائه شده به‌نحوی اصلاح شود که مورد ایراد شورای نگهبان واقع نشود.

۶. به‌منظور جلوگیری از تعدد قوانین، پیشنهاد می‌شود مفاد این لایحه در قالب ماده الحاقی به قانون «الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» تنظیم شود.

جمع‌بندی

با توجه به انجام واگذاری‌های اموال و دارایی‌های مربوط به شرکت‌های آب و فاضلاب در سنوات گذشته و طی سال‌های اجرای قوانین برنامه سوم و چهارم توسعه و همچنین لزوم رفع مشکلات موجود در زمینه وضعیت مالکیت دارایی‌های این شرکت‌ها، تصویب لایحه فوق در قالب متن جدید مصوب کمیسیون انرژی، پیشنهاد می‌شود. همچنین پیشنهاد می‌شود لایحه فوق در قالب ماده‌ای به قانون «الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» الحاق شود.